

	overført kr 18 050
Skogeier Bull-Aakrann, Nordstrand »	200.
Gaardbruker Lars Hvinden, Røikenvik »	200.
Grosserer J. B. Junge, Kristiania »	100.
Firma Pay & Brinck, Kristiania »	100.
Kjøbmand Bernh. Sars, Bergen »	100.
Fabrikerier O. G. Tranum, Kristiania »	100.
Disponent Aage Hartmann, Bygdø »	100.
Borgermester O. Wetteland, Stavanger »	100.
O.r.sakf. Jacob Torkildsen, Kristiania »	100.
Erik Plathe, Høvik »	100.
A/S Brødrene Øveraasen, Gjøvik »	50.
Marineløitnant Odd Lunder, Horten »	20.

Kr. 19 320.

DET NORSKE MYRSELSKAPS FORSØKSSTATION 1907—1917

AV MYRKONSULENT LENDE-NJAA

Oprettelse, jordanskaffelse.

DET NORSKE MYRSELSKAPS FORSØKSSTATION paa Mæresmyren blev oprettet i 1907 og begyndte forsøksvirksomheten i 1908. Ved avslutningen av det 10de arbeidsaar — 1917 — tør det ha sin interesse at gi en kort oversigt over opprettelsen og utviklingen i de forløpne aar.

Som det første skridt til at faa en fast forsøksstation for nydyrking i vort land maa regnes, at styret for Det Norske Myrselskap 10. febr. 1906 besluttet at disponere kr. 1200 som reisestipendium til utdanning av en specialist i myrdyrking.

Dette stipendium blev tildelt nuværende landbruksdirektør *O. T. Bjanes*, som dog snart trak sig tilbake, da han blev utnævnt som landbrukskonsulent i Landbruksdepartementet. Stipendiet blev da overtatt av varamanden, nuværende forsøksleder *O. Glærum*, som foretok en længere studiereise i Sverige, Danmark, Tyskland og Østerrike.

Glærum blev saa i 1907 ansatt som myrkonsulent efterat stortinget med knepent flertal efter en ganske livlig debat bevilget de nødvendige midler til stillingens opprettelse.

Myrselskapet hadde rigtgignok i flere aar drevet med spredte felter

— væsentlig gjødslingsforsøk paa myr — under ledelse av daværende amtsagronom *Monrad*; men det viste sig snart at myrkonsulenten vanskelig kunde faa noget sikkert grundlag for sin virksomhet — uten at der blev oprettet en fast forsøksstation.

Imidlertid var Myrselskapet nyt og uprøvet paa dette omraade, raadet over beskedne pengemidler og Stortingets landbrukskomité hadde i 1907 motsat sig at myrselskapet tok op arbeidet for myr dyrkingen.

Paa dette tidspunkt var det derfor meget vanskelig at faa reist en fast forsøksstation, saa berettiget og nødvendig den i og for sig var. At forsøksstation allikevel blev oprettet allerede i 1907 skyldes særlig nedenfor nævnte mænd og institutioner: Glærum hadde allerede i sin »programtale« paa Myrselskapets aarsmøte i 1907 fremholdt nødvendigheten av en fast forsøksstation og efter ansættelsen som myrkonsulent begyndte han straks et energisk arbeide for at faa løst denne sak. Det viste sig at tanken mødte interesse og forstaaelse fra flere hold. Her skal nævnes at grosser *Holta*, Skien tilbød plads for en saadan anstalt paa en av sine eiendomme paa meget favorable vilkaar. Like-saa maa amtsagronom *Eggen* nævnes med tak i denne forbindelse. Han henvendte sig til Glærum vaaren 1907 og henledet Myrselskapets oppmerksomhet paa Mæresmyren som et passende sted for forsøksstationen. Han deltok paa en virkningsfull maate i agitationen for en fast forsøksstation for myr dyrking bl. a. ved en henvendelse til Myrselskapets styre. Sammen med Glærum undersøgte han forholdene paa Mæresmyren nærmere og fremkom med forslag om stedet for forsøksstationen. Myrselskapets daværende styre var selvsagt interesset i at faa en fastere ordning av myrforsøkene; men hadde let forstaaelige betænkeligheter ved at gaa igang med fast forsøksstation saa snart. En god støtte fik man fra *Nordre Trondhjems amts Landhusholdningsselskap* og *Mære Landbruksskole*. Begge disse institutioner fortjener Myrselskapets bedste tak for at de i en vanskelig tid ydet selskapet en avgjørende haandsrækning.

Landhusholdningsselskapet besluttet 12. juni 1907 indtil videre at

Fig. 1. Nordre del av Mæresmyren.

yde kr. 400,00 aarlig til av fast forsøksstation for myrkultur paa Mæresmyren — paa betingelse av at Det Norske Myrselskap overtok stationens oprettelse og drift.

Samtidig rettet det en henstilling til Mære Landbruksskole om at overlate jord og husrum paa rimelige betingelser. Dette gik ganske glatt, da formanden i Landhusholdningsselskapet *Johs. Okkenhaug* ogsaa var bestyrer av Landbruksskolen.

I en kontrakt datert 16. sept. 1907 overlater Mære Landbruksskole til Myrselskapets Forsøksstation 50 maal udyrket myr i mindst 15 aar og 10 maal dyrket myr indtil man rak at dyrke op saa meget at forsøkene kunde flyttes over paa det før udyrkede felt. Alt uten avgift. Desuten stilledes til disposition et rum i skolens uthusbygninger.

Det viste sig snart at ovennævnte myrareal blev for litet, og i 1912 fik Myrselskapets Forsøksstation overlatt 185 maal udyrket myr av Fængselsvæsenet, herav 18 maal hvitmosemyr. For dette areal betales en aarlig leie av kr. 50,00.

I 1913 opprettedes en tillægskontrakt med Mære Landbruksskole, hvorefter Myrselskapets dispositionsret til de i kontrakten av 1907 omhandlede 50 maal myr forlænges til utgangen av 1930, desuten overlates 9 maal udyrket myr ved siden av paa samme betingelser.

Da forsøksstationen i 1917 trængte yderligere jord bl. a. til anlæg av et større forsøk med beite paa kultivert myr, blev den av Fængselsvæsenet overlatt 143 maal udyrket myr for en aarlig leie av kr. 50,00. For at skaffe noget fastmarksjord og en heldig tomt for bestyrerbolig, bygslet Myrselskapet av Sparhu prestegaard samme aar 5,9 maal dyrket jord og 3 maal skog. — Bygseltiden er 99 aar og den aarlige avgift kr. 64,00, med ret til forhøielse av bygselavgiften efter forløpet av 20, 50 og 70 aar.

I alt disponerer forsøksstationen følgende jordarealer:

1. Overlatt til 1930 av Mære Landbruksskole	59	maal
2. Leiet av Fængselsvæsenet	328	»
3. Bygslet av Sparbu prestegaard paa 99 ca.	9	»
	<hr/>	
	Tilsam.	396 maal

Nydyrkning.

MYRSELSKAPET begynde arbeidet paa Mæresmyren høsten 1907 paa ren nybyggervis. Ikke en grøft var optat eller en torve snud, hus, hester, redskaper og maskiner manglet. Og paa grund av de meget begrænsede pengemidler var man henvist til at begynde smaat og at utvise den største forsigtighet. Det var nok ikke saa greit at være Glærum mange ganger det første aar. Forsøksstationen var nødt til at trække veksler paa det gode naboskap, særlig var Mære Landbruksskole

altid god at ty til angaaende laan av redskaper, heste m. m. og anden hjælp i en snever vending. Men paa Mæresmyren med sine henimot 5000 maal var der store muligheter, og plaseringen her av hovedstationen for myrdykningsforsøk forpligtet til at henge i. Det gjalt at gi et godt eksempel og at prøve paa at finde sikrere og bedre maater for utnyttelsen av vore millioner maal myr, som endnu venter paa kulturens befrugtende haand.

Fig. 2. Første spadestik.

Den lille oase paa 6 maal, som var resultatet av arbeidet høsten 1907, har stadig breddt sig videre utover. Det har været en stor glæde hvert aar paa et nyt myrstykke at se den bleke star og den forkrøblede skog vike pladsen for svaierende kornaks og grønne enger. Denne følelse, en kan næsten kalde den for skaperglæde, er en vigtig del av rydningsmandens belønning.

Jeg er glad for at jeg neppe oplever den dag da nydykningsarbeidet maa slutte av mangel paa dyrkningsjord.

Forsøksstationen har hidtil hvert eneste aar lagt nyt land under ploegen som nedenstaaende oversigt viser.

Nydyrkning ved forsøksstationen paa Mæresmyren:

1907	6 maal
1908	6 »
1909	6 »
1910	10 »
1911	20 »
1912	21 »
1913	26 »
1914	20 »
1915	27 »
1916	3 »
1917	11 »
Tilsam. 156 maal	

Sommeren 1918 er der opdyrket 29 maal nyland, saa nu har forsøksstationen ialt 185 maal under plog, paa Mæresmyren. Hele dette areal er opdyrket av forsøksstationens faste arbeidere væsentlig mellem onnene.

Fig. 3. Nydyrket felt 1918 med bestyrerboligen i bakgrunden.

Nydyrkningsarbeidet har været interessant og lærerikt. Det har lønnet sig godt og uten det jevne nydyrkning og nybygningsarbeide vi har drevet, hadde det været umulig at skaffe stadig arbeide for den forholdsvis store arbeidsstok vi er nødt til at ha i onnetidene av hensyn til forsøksvirksomheten.

Desuten er det en stor fordel for forsøksvirksomheten at vi nøiagtig kjender til behandlingsmaaten og gjødslingen fra opdyrkingen av.

Nybygning.

DET uthusrum, som Mære Landbruksskole hadde stillet til forsøksstationens disposition vites sig for tungvindt at bruke og blev snart for litet. Derfor meldte spørsmålet om nybygning sig allerede i andet arbeidsaar. Sommeren 1909 blev der opsat en ladebygning med en grundflate av 8×10 m. og 5 m. høi til taket. Denne bygning som blev opsat paa den av landbruksskolen overlatte myr, blev snart forlitet. Forsøksstationen fik utsat byggearbeidet et par aar ved at sælge en større del av foret fra hesjerne, men dette var en uholdbar ordning. Man maatte sælge for de bud man fik og i gode foraar var det van-

skelig at faa solgt selv til spotpris. Allerede i 1913 maatte der gaaes til nybygning igjen. Denne gang blev der tat noget større i. Der blev opsat en lade med en grundflate av 11×25 m. og 5 m. høi til taket. Nu var man ovenpaa med laderum for en tid, men der manglet frem-

Fig. 4. Lade opsat 1909

deles vaaningshus. De faste arbeidere, som hadde egne smaabruk til- dels 2—3 km. fra forsøksstationen, hadde de første aar ikke andet sted end de kolde laderum at opholde sig i, i spise- og hviletiderne og der var ogsaa en del arbeide i vintertiden. Det er klart at disse utilfredsstillende, for ikke at si umenneskelige forhold, maatte bli rettet paa snarest mulig. At et litet vaaningshus ikke var bli opsat før kom først og fremst av de begrænsede pengemidler. I 1913 og 1914 blev der opsat et litet halvanden etages vaaningshus med en grundflate av 6×12 m. I første etage blev indredet kjøkken og spiserum for arbeiderne, et litet kontor og et opbevaringsrum for frø og korn. Anden etage blir indredet til kornmagasin foreløbig, men er bygget slik at den kan brukes som beboelsesrum, naar vi en gang kommer saa langt at vi faar op et eget stabur.

En særlig tak for at de to sidstnævnte bygninger kunde bli reist

saa pas fort fortjener statsminister *Gunnar Knudsen*. Han fik sat igjennem en tillægsbevilling til disse bygninger, efter at den forrige regering hadde ført op et rent utilstrækkelig beløb.

Fig. 5. Forsøksstationens huse høsten 1913.

Nu syntes vi at være ganske godt utstyrt med bygninger; men nyt land blev brutt op hvert aar og avlingerne vokste saa fort at byg-

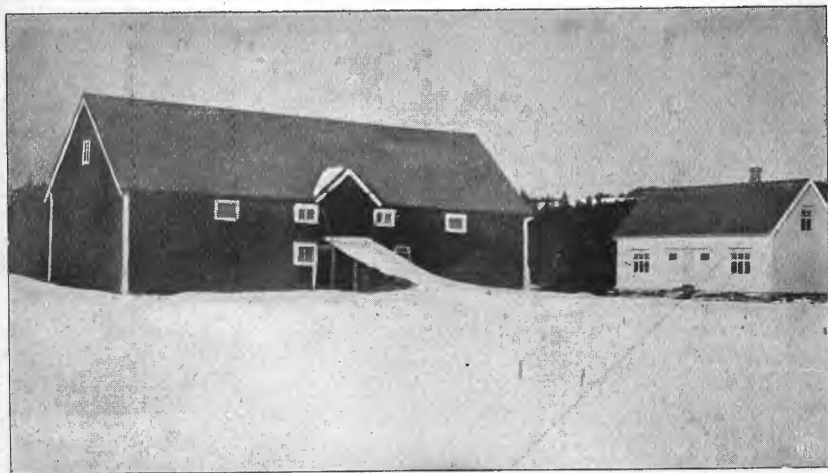

Fig. 6. Husene 1914.

ningerne allerede var for smaa efter et par aars forløp. I 1916 blev den sidst opsatte lade paabygget 25 m. saa at den nu har en grundflate av 50×11 m. Den først opsatte lade blev nedrevet og materialerne brukt til paabygningen. Denne paabygning var nødvendig

Fig. 7. Husene 1914.

baade for at skaffe rum for de stadig stigende avlinger, men ogsaa for at faa rum til stald og fjøs. Hestene hadde hidtil været indlogert hos en av arbeiderne og paa forsøksstationen var der bare et provisorisk staldrum til bruk i hviletiderne. I den nye lade er der indrødet stald til 4 hester og fjøs til 10 storfæ. Det har dog ikke været meningen at holde fuld besætning paa forsøksstationen. Fjøsset er istandgjort med tanke paa at kjøpe ind okser om høsten og fete dem utover vinteren. Særlig vil dette ha betydning i aar hvor det er vanskelig at faa avsat straaforet til rimelig pris; men ogsaa i almindelige aar vil det være heldig at ha anledning til at faa nyttiggjort for som ikke er handelsvare eller blir forholdsvis daarlig betalt, som kaal- og næpe blar, agner, grønfor og halm.

Under fjøsset er støpt lannkum og i gjødselhuset er baade vægge og bund støpt av beton. I laden er indlagt amerikansk høiavlæsser, som brukes baade ved avlæsning av høi og lo og ved halmtransporten under træskning, samt til høi- og halmtransport under presningen. Den er letvindt og sparer meget arbeide. Laden rummer efter paabygning avlingen fra ca. 250 maal.

Ogsaa i 1917 hadde vi nybygning. Denne gang var det en arbeiderbolig som blev opsat. Den har samme størrelse som før omtalte vaaningshus med 3 rum i første og 2 rum i anden etage foruten ganger. Høsten 1917 flyttet en arbeider ind her, saa vi endelig efter 10 aars forløp fik en fastboende mand paa forsøksstationens grund og kunde sætte hestene ind i egen stald.

Høsten 1917 paabegyndtes bestyrerbolig paa den av Sparbu prestgaard bygslede jord. Denne jord ligger i en bakke ved siden av myren ca. 200 m. fra forsøksstationens andre huser. Da bestyrerboligen ikke blir færdig før i 1919 skal den ikks omtales nærmere her.

Fig. 8. Husene 1918.

Principet for nybygningsarbeidet har været, at føre op de absolut paakrævde hus først og vente med det som kunde utstaa til midlerne kunde reises.

Vi er nok ikke endnu færdig med nybygningsarbeidet. Et korn- og frømagasin med rense- og trækkerum, samt opbevaringsrum for kornsortforsøkene maa opføres i nærmeste fremtid. Og der disponeres endnu over ca. 200 maal udyrket myr, saa om nogen aar kræves der ogsaa større laderum.

Indtægter og udgifter 1907—1917.

DET sier sig selv driften av en forsøksstation maa koste betydelig mer, end for en gaard av tilsvarende størrelse. Naar al jord er opdelt i smaaruter og alt som tilføres som utsæd, gjødsel m. m. skal nøiagtig avveies til hver rute og avlingen likesaa, saa kræves der forholdsvis stor arbeidshjælp. Dertil kommer for denne forsøksstations vedkommende at al jord er dyrket op fra nyt og alle huser opført i det tidsrum beretningen omhandler.

Indtægtene, derimot maa nødvendigvis bli mindre end paa en tilsvarende gaard, da der for sammenligningens skyld maa være en del ugjødslede, svakt eller ensidig gjødslede ruter og av de mange planteslag eller behandlingsmaater som skal prøves er der altid en del som gir mindre avkastning end normalt,

Tabel 1. *Oversigt over indtægter og utgifter vedkommende Forsøksstationen 1907—1917.*

	Indtægt av Forsøks- stationen	Samlet utgift	Drifts- utgifter	Spredte felter	Nyan- skaffelser	Nybyg- ning	Nydyrk- ning	Veie og gjærder	Jordkjøp skogkjøp Bidrag til Mære st.
1907	—	499,33	—	—	—	—	499,33	—	—
1908	29,91	1 117,22	495,09	—	15,60	—	544,08	152,45	—
1909	221,70	2 541,36	691,36	—	180,00	1 250,00	420,00	—	—
1910	165,03	2 304,13	822,72	—	840,24	—	641,17	—	—
1911	215,30	2 733,39	1 593,55	284,45	259,47	—	595,92	—	—
1912	700,42	3 852,99	1 982,35	933,87	122,10	—	814,67	—	—
1913	825,10	9 969,33	2 071,52	393,15	827,98	5 570,29	1 106,59	—	—
1914	2 631,04	7 901,83	3 525,77	672,06	378,41	2 149,64	1 164,45	11,50	—
1915	3 498,53	7 117,76	4 806,32	767,55	533,59	93,20	871,23	45,87	—
1916	4 391,19	13 804,87	5 747,02	543,70	894,05	6 590,10	30,00	—	—
1917	8 034,84	25 047,10	9 397,16	1 009,93	1 895,93	9 679,92	1 776,34	104,46	1 273,36
1907—1917	20 703,06	76 889,51	30 952,86	4 604,71	5 947,37	25 333,15	8 463,78	314,28	1 273,36

Utgiftene.

VI skal først se litt paa utlæggene. Som tabel 1. viser har de aarlige utgifter steget fra 499,33 kroner i 1907 til 25 047,10 kroner i 1917. I alt er der 1907—1917 brukt kr. 76 889,51.

Det kan ha sin interesse at se litt paa hvorledes disse utgifter fordeler sig paa de enkelte hovedposter.

Til *driften* er brukt ialt kr. 30 952,86 med en stigning fra kr. 405,09 i 1908 til kr. 9 307,16 i 1917. Under driftsutgifter er ogsaa medregnet utlæg til analyser, kontorhold, porto o. l.

Til *spredte felter* utenom hovedstationen er medgaat ialt kr. 4 604,71. Disse utgifter har hidtil vært forholdsvis smaa, da vi som regel ikke har betalt noget til feltbestyrer og for ulempeserstatning og ekstra arbeide til forsøksvertene. Denne sparsomhet har desværre virket mindre heldig for forsøkene paalidelighet, saa vi blir nødt til at ofre mer paa denne konto.

Nyanskaffelser har krævet kr. 5 947,37 ialt. Heri er indbefattet indkjøp av 2 hester, maskiner, redskaper og apparater. At denne utgiftspost ikke er større skyldes at kun de nødvendigste ting er anskaffet, og at vi delvis har laant os frem.

Nybygningene har kostet kr. 25 333,15 ialt. Hertil maa tillægges ca. 1400,00 kroner, som kommer paa regnskapet for 1918, for at faa det beløp som er medgaat for at faa de før omtalte bygninger helt færdig. Den samlede utgift kr. 26 733,15 fordeles sig saaledes:

Vaaningshus opført 1914.	kr.	3 142,84
Arbeiderbolig opført 1917 og 1918	»	8 812,24
Lade med fjøs og stald opført 1913, 1916, 1917 og 1918	»	14 778,07

Det i 1914 opførte vaaningshus og arbeiderboligen er akkurat like store og bygget paa samme maate og av samme folk. Prisstigningen har altsaa været saa stor at en tilsvarende bygning kostet næsten 3 gange saa meget i 1917 som i 1914.

Bygningen har en brandtakst paa kr. 32 000,00, et beløp som der neppe kunde bygges op for efter de nuværende priser.

Til *nydyrkning* er brukt ialt kr. 8 463,78. For disse penge er dyrket op ca. 160 maal. Altsaa blir utgiften pr. maal i gjennemsnit ca. kr. 53,00. Det bemerkes at gjødslingen 1. aar ikke er medregnet og at kalkningen er sløifet paa en større del av dette areal. Heller ikke indgaar utgiftene til avløpskanalen i dette beløp. Kanaliseringen har kostet ca. 10 kroner pr. maal. Opdyrkningsutgiftene har selvsagt stegget adskillig med de stigende priser de sidste aar og de er ogsaa meget avhengig av myrens beskaffenhet. Et stykke som blev opdyrket 1911 kostet ikke mer end knapt 30 kroner pr. maal. Der blev der brukt torvgrøfter med 16 m. avstand og der var litet tuer og stubber at rydde vek. Til brytningen av nylandet har vi omtrent overalt anvendt plog med 3 hester for. Skulde vi anvendt spadvending vilde opdyrkningsomkostningene blit fordyret med 30—40 kroner pr. maal efter prisen før krigen. Med de nuværende priser vilde fordyrelsen beløpe sig til mer end 100 kroner pr. maal. Det meste av nydyrkningsarbeidet er bortsat paa akkord. Som et eksempel paa fordyrelsen paa grund av de stigende arbeidspriser skal nævnes, at vi i 1914 satte bort folkearbeidet med grøftning, tuehugning, vækkjøringen av tuerne,

stubbetrykning og pløining for kr. 550,00 for et areal av 20 maal. I 1918 blev samme arbeide paa 20 maal samme slags myr like ved siden av bortsat for kr. 1600,00.

Dei tabel 1 for hvert aar anførte utgifter til nydyrkning svarer ikke til det areal som er oppgit nydyrket samme aar, da dyrkningen til dels er paabegyndt ett aar og gjort færdig ett eller to aar senere.

Det skal nævnes at i 1918 er der gjort færdig 29 maal nyland og brukt ca. 2900 kroner til dette arbeide. I alt er nu dyrket op 185 maal med en samlet utgift av kr. 11363,78 — altsaa 61,43 kroner paa maal i gjennemsnit, naar nydyrkingen i 1918 medregnes.

Det skal opplyses at der i 1917 og 1918 er opdyrket 17 maal hvitmosemyr, som det er meningen at benytte til forsøk med kultivert beite. Paa vel halvparten av dette felt er paakjørt mineraljord og opdyrkningsomkostningene kommer paa ca. 150 kroner maalet.

Indtægtene.

SOM tabel 1 viser har indtægtene steget fra kr. 29,91 i 1908 til kr. 8034,84 i 1917. Det skal opplyses at vi kun har ført kassaregnskap og da regnskapsaaret følger kalenderaaret, vil som regel en del av aarets avling være usolgt ved regnskapsavslutningen og kommer derfor til at bli ført til indtægt paa neste regnskapsaar.

Før 1914 har dette spillet en uvæsentlig rolle; men siden har værdien av den ved aarskiftet usolgte avling vært forholdsvis stor.

Den virkelige indtægt har været:

1914 . . .	ca. 3 450,00
1915 . . .	» 4 200,00
1916 . . .	» 5 700,00
1917 . . .	» 11 750,00

For 1918 blir indtægten sandsynligvis ca. 20000,00 kroner. Den sterke stigning i indtægtene de sidste aar skyldes delvis stigende avling og delvis de høiere priser paa jordbruksprodukter.

Holder man sig til den virkelige indtægt, har indtægtene fra og med 1914 baaret driftsutgiftene og for 1918 blir der et betydelig overskud.

Gaar man ut fra at for de penger som er anvendt til nybygning, nydyrkning og nyanskaffelser er tilveiebragt tilsvarende værdier saa kan man si at Myrselskapets Forsøksstation omtrent har baaret sig selv økonomisk fra 7. arbeidsaar.

For en privatmand vilde det økonomiske ved et slikt nybyggerbruk selvsagt stillet sig adskillig gunstigere. Med almindelig drift vilde driftsutgiftene blit betydelig lavere og indtægtene en del høiere.

Men overstaaende oversigt viser at der trænges ikke saa litet forskud, for at faa istand et nyt bruk.

Forholdet mellem utgifter til opdyrkning, nybygning og nyanskaffelser ved dannelse av nye bruk.

DA Myrselskapets Forsøksstation i 1907 begyndte paa bar bakke, gir regnskapet et eksempel paa forholdet mellem utgiftene til nydyrkning, husbygning og nyanskaffelser ved oprettelse av et nyt bruk.

Tar vi med 1918 saa kan Myrselskapets Forsøksstation betragtes som et nydannet gaardsbruk med 185 maal nydyrket jord og forholdsvis rummelige huse til avlingen av dette areal. Bygningene er ikke større eller flottere end de at vilde passe for en gaard av samme størrelse og de aller fleste av de nyanskaffelser vi har gjort hadde ogsaa været nødvendig for et almindelig gaardsbruk.

Vi har ogsaa et godt holdepunkt for hvad jordanskaffelsen vilde koste, idet Fængselsvæsenet i 1908 kjøpte det meste av den jord forsøksstationen nu disponerer for kr. 10,00 pr. maal. Kanaliseringsutgiftene beløp sig til ca. 10 kr. pr. maal. Regnes med et areal paa 250 maal kommer jordanskaffelsen paa kr. 2500 og kanaliseringen paa samme beløp.

Den nydannede gaard, som blev paabegyndt i 1907, koster altsaa i 1918 kr. 49358,30 med 2 hester og de nødvendige redskaper og maskiner.

Utgiften fordeler sig saaledes:

1. Indkjøp av 250 maal myr à 10 kr. =	kr. 2 500,00 =	5,0 %
2. Kanalisering av 250 maal myr à 10 » =	» 2 500,00 =	5,0 »
3. Opdyrkning av 185 maal myr à 61,43 » =	» 11 363,78 =	23,1 »
4. Gjerde, veier »	314,28 =	0,6 »
5. Opførelsen av nødvendige huser »	26 733,15 =	54,2 »
6. Hester, maskiner og redskaper »	5 947,37 =	12,1 »
Tilsam. 49 358,58 =		100,0 %

Det skal bemerkes at av nydyrkingen er 40 maal utført i de dyre aar 1917 og 1918 og at omtr. tredjeparten av husbygningen falder paa samme tidsrum. Forsaavidt har dyrtiden virket noget mer paa bebyggelsen end paa nydyrkingen; men dette ophæves av at der er opført for litet fjøs til en saa stor gaard og nødvendige hus som grisehus, hønsehus og stabur mangler.

Skulde man anskaffet fuld besætning til opforing av gaardens avling vilde post 6 bli betydelig høiere, da der med avlingen fra de 185 maal kan vinterfores mellem 20 og 30 storfæ. Selv om en del storfæ var bli indkjøpt før krigen vilde denne post øket med 10 à 15 tusen kroner.

Holder en sig bare til snaue gaarden fordeler utgiftene sig slik:

1. Indkjøb av 250 maal myr à 10 kr. = kr.	2 500,00 =	5,7 %
2. Kanalisering av 25 maal myr à 10 » = »	2 500,00 =	5,7 »
3. Opdyrking av 185 maal à 61,43 » = »	11 363,78 =	26,1 »
4. Gjærder og veier »	314,28 =	0,7 »
5. Oppførelse av huser »	26 733,18 =	61,8 »

Tilsam. 43 411,21 = 100,0 %

Disse tal er et godt eksempel paa at dannelse av nye bruk *ikke væsentlig er et jordspørsmål*.

Adgang til jord er selvsagt det nødvendige grundlag; men der kan kjøpes tusinder av maal dyrkningsjord i vort land for en pris som ikke spiller nogen større rolle i det nydannede bruks kostende.

Det er det arbeide og den kapital som nedlægges i jorden som væsentlig gir den sin værdi.

I dette tilfælde utgjorde jordanskaffelsen 5,7 % og det arbeide og den kapital som gik med 94,3 %.

Dannelsen av nye bruk er først og fremst et pengespørsmål og et spørsmål om tro og foretagsomhet.

Trods de høie gaardpriser vil som regel et nydannet bruk koste mer end man kan faa kjøpt en færdig gaard av tilsvarende størrelse for.

I dette tilfælde har den nye gaard dog ikke blit dyrere end at den godt greier forrentningen. Og med nutidens priser i distriktet vilde den kunne selges med fortjeneste.

Hvorledes vilde en nybygger ha greidd sig ved at begynde paa Mæresmyren i 1907. Man kan da forutsætte at han selv hadde utført det meste av opdyrkningsarbeidet og en del av nybygningsarbeidet. Hans kontante utlæg til disse poster vilde blit mindst kr. 10 000,00 mindre i disse 10 aar, altsaa mens gaarden har kostet 43 411,21 i kontant utlæg for Myrselskapet vilde den krævet ca. 33 000,00 kr. av en eventuel nybygger.

De første aar vilde nrydningsmanden ikke behøve leiet hjelp til driften, saa størsteparten av driftsutgiftene vilde være eget arbeide.

Forutsættes at indtægtene hadde været de samme som for forsøksstationen, ser vi at først i 1914 blir disse saa store at nybyggeren kunne leve av dem.

Han maatte altsaa ha tilskudd utenfra til at leve av de første 7 aar. — foruten det forholdsviis store kontantutlæg til nybygning m. v. En del kunde han de første aar tjent med arbeide for andre, særlig i vintertiden; men oparbeidelse av et saapas stort bruk maa dog forutsættes at skaffe sin mand nok at gjøre, hvis det ikke skulde dra for meget i langdrag.

Det økonomiske resultat efter 11 aars arbeide kan oppsummeres saaledes:

Nybyggeren vilde i brukets værdistigning ha en fuldt tilfredsstillende betaling for sit arbeide, men til at leve av i de første 7 aar og til at greie forskuddet til jordanskaffelse, nydyrking, nybygning og nyanskaffelser er det klart at der trænges kapital.

I dette tilfælde har foretagendet som forretning baaret sig selv — forutsat at nybyggeren kunde reise kapital til at klare forskuddene.

Det har glædet mig at denne undersøkelse har vist at jeg nu sandsynligvis vilde været bedre økonomisk stillet, hvis jeg i 1907 hadde begyndt som nybygger paa Mæresmyren end ved at ha arbeidet som myrkonsulent.

Det maa huskes at opdyrkingen og bebyggelsen først nu efter 11 aars forløp er kommet saa langt at gaarden er nogenlunde færdig, saa en eventuel nybygger for alvor kunde ta fat paa amortiseringen.

I almindelighet vil vel jordanskaffelsen og opdyrkingen falde dyrere end i omhandlede eksempel.

Det vanskeligste punkt ved dannelsen av nye bruk er kapitalforskuddene, da det særlig er blandt mindre bemidlede at emnerne til rydningsmænd findes.

For at faa istand dannelse av nye bruk og kolonisation i større omfang er det derfor nødvendig at samfundet støtter dem i de første vanskelige aar. Likesaa trænges i mange tilfælde det offentliges mellemkomst ved jordanskaffelse og de større forberedende arbeider som veianlæg og kanalisering.

Forsøk 1908—17.

HELE tiden har der været drevet forsøk baade ved hovedstationen paa Mæresmyren og paa spredte felter omkring i landet.

De første aar hadde vi mest spredte forsøk, men efterhvert som opdyrkingen har skredet frem paa Mæresmyren er litt efter litt størsteparten av forsøkene lagt her.

At samle det meste av forsøkene paa en fast forsøksstation har baade sine fordele og mangler. Enkelte spørsmåal som f. eks. sortforsøk, kan ikke løses tilfredsstillende uten i forbindelse med spredte forsøk, men paa den anden side er der en hel del forsøk som kun kan utføres tilstrækkelig nøiagtig paa en fast forsøksstation. Dette er f. eks. tilfældet med forsøk over mere almene gjødningsregler, og av slike forsøk har vi hat forholdsvis mange paa hovedstationen.

Nedenstaaende oversigt viser antallet av utførte forsøk i de forskjellige aar.

A. Ved forsøksstationen paa Mæresmyren.

	Antal forsøksfelter. Ialt da. til fors.felt.	
1908	14	8
1909	21	14
1910	19	20
1911	24	28
1912	41	38
1913	58	70
1914	74	90
1915	86	110
1916	95	130
1917	93	135

I gjennemsnit har der været omkr. 18 ruter i hvert forsøksfelt, saa de sidste aar har forsøksstationen været opdelt i over 1600 ruter, hvor avlingen er veiet særskilt, likesaa er utsæd og gjødsel i de fleste tilfælder opveiet til hver rute.

Nedenstaaende oversigt over forsøkene ved hovedstationen paa Mæresmyren for 1917 viser hvilke spørmaal der arbeides med:

I. *Sortforsøk:*

19 engfelter og 1 felt for hvert av følgende vekster: grønfôr, havre, byg, vaarhvet, høstrug, erter, poteter, næper, kaalrabi, gulerøtter, hodekaal og andre grønsaker samt bærbusker og blomster.

II. *Frøavl:*

9 engfelter (timotei, engrævehale, engrap, engsvingel, hundegræs, strandrør og svingelfaks).

III. *Gjødslingsforsøk:*

17 engfelter, 5 kornfelter, 1 grønførfelt og 3 felter for halvt dyrket myr.

IV. *Forsøk med jordforbedringsmidler:*

4 kalknings- og 6 sandkjøringsforsøk.

V. *Forsøk med ulik saatid:*

1 havre-, 1 byg-, 1 grønfôr- og 1 engfelt. Paa grønførfeltet prøves ogsaa virkningen av ulik høstetid.

VI. *Forsøk med ulik saamængde:*

3 engfelter.

VII. *Forskjellige gjenlægningsmaater for eng:*

4 felter.

VIII. *Smitningsforsøk for erter:*

3 felter.

IX. *Sammenligning mellem forskjellige opdyknings- og bearbejdningsmaater:*

5 felter.

X. *Avgrøftningsforsøk:* sammenligning mellem forskjellig grøfteavstand:

3 felter.

XI. *Forsøk med beite paa dyrket myr:*

2 felter.

XII. *Planteforædling:* Der arbeides fortiden med timotei, rødkløver, alsikkekløver, engrævehale, hundegræs, rødsvingel og strandrør.

B. Paa spredte forsøksfelter omkring i landet:

	Antal forsøk.
1908	89
1909	50
1910	43
1911	32
1912	63
1913	65
1914	123
1915	85
1916	66
1917	38

Av de almindelige spredte felter har vi hat 3 grupper, nemlig:

- 1) Overgjødslingsforsøk paa Myreng.
- 2) Forsøk med forskjellige engfrøblandinger.
- 3) Forsøk med paaføring av kalk og mineraljord.

Desuten har vi hat sammenligning mellem forskjellige grøfteavstande paa *Stavanger amts landbruksskole* paa Tveit i Nerstrand og hos *Peder Grambo*, Enebo i Tysil.

Sammen med *Kristianssands og Oplands Jorddyrkningsselskap* har vi hat endel forsøk, hvorav skal nævnes sammenligning mellem ulike opdyrkningsmaater paa myr.

Offentliggjorte resultater.

DET meste av det som er offentliggjort om resultatene av vore forsøk er indtat i stationens beretninger. Med nærværende beretning er der utkommet ialt 8 beretninger om Det norske Myrselskaps Forsøksstation, nemlig:

	Beretn. om	Indtat i Med. fra
1) O. Glærum:	1. arbeidsaar 1908	6. hefte 1908.
2) —»—	2. —»— 1909	3. — 1910.
3) Jon Lende-Njaa:	3. —»— 1910	2. — 1911.
4) —»—	4. —»— 1911	3. — 1912.
5) —»—	5. —»— 1912	4. — 1913.
6) —»—	6-7. —»— 1913-14	3. — 1915.
7) —»—	8. —»— 1915	3. — 1916.
8) —»—	9-10. —»— 1916-17	5-6. — 1918.

Av samtlige forsøksberetninger er der utgit særtryk. Foruten i ovennævnte beretninger er forsøksresultater offentliggjort i:

- Jon Lende-Njaa: Luksusbruk av fosforsyre og kali (Med. nr. 5 1912).
 —»— Kalkning paa myr. (Norsk forsøksarbeide i jordbruket, Kristiania 1914)
 —»— Nydyrkning. (Jordbundsutvalgets smaaskrifter nr. 8. Kristiania 1914).
 —»— Gjødsling paa myr. (Kristiania 1917).

Nedenstaaende oversigt viser hvor resultatene for forskjellige hovedspørsmåal er offentliggjort:

- 1) *Sortforsøk*: a.) Havre- og bygsorter offentliggj. i beretn. for 1908, 1909, 1910, 1911, 1913 og 1914.
- b.) Forskjellige grønførblandinger i beretn. for 1911.
- c.) Næper, kaalraabi, potet, kaal og grønsaker i beretn. for 1908, 1909, 1910, 1916 og 1917.
- d.) Forskjellige græsarter i ren bestand i beretn. for 1916 og 1917.
- 2) *Gjødslingsforsøk* i beretn. for 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1915, 1916 og 1917, samt i »Luksusbruk av fosforsyre og kali« og Gjødsling paa myr.
- 3) *Kalkningsforsøk* i »Norsk forsøksarbeide i jordbruket.
- 4) *Paaføring av mineraljord* i beretn. for 1913 og 14.
- 5) *Forskjellig saatid for havre og byg* i beretn. for 1908, 1909, 1910, 1911, 1913 og 1914, som over forskjellig saatid og høstetid for grønfør i beretn. for 1915.
- 6) *Smitningsforsøk* i beretn. for 1911, 1913 og 1914.
- 7) *Avgrafningsforsøk* i beretn. for 1908, 1909, 1910, 1912, 1913 og 1914.
- 8) *Forskjellige opdyrkningsmaater og bearbeidning paa myr* i beretn. for 1908, 1913 og 1914.
- 9) *Forsøkene i Trysil* i beretn. for 1912, 1913 og 1914 samt 1915.

En del utenlandske forsøksstationer offentliggjør aarlig alle sine forsøksresultater; men vi har i likhet med de andre norske forsøksstationer i plantekultur ventet med offentliggjørelse til vedkommende forsøk var avsluttet eller til resultatene kunde ansees sikre nok til publikation. Denne metode har den ulempe at beretningene ofte blir noksaa omfangsrige og materialet for spredt. For at faa en kort og samlet fremstilling av de viktigste resultater vilde en »erindringsliste« i likhet med Bastian Larsens være ønskelig; og det er meningen at utarbeide en saadan saa snart vort forsøksmateriale gir tilstrækkelig sikkert grundlag.

Funktionærer og arbeidere.

DE første 7 aar var forsøkslederen eneste funktionær, idet assistentstillingen blev besat fra 1. aug. 1914. Til at begynde med hadde forsøksstationen 2 arbeidere, som dog ikke hadde arbeide hele aaret. Efterhvert som opdyrkingen har skredet frem og forsøks- og driftsarbeidet øket, har antallet av arbeidere steget, til vi sidste aar har hat 7 faste arbeidere. Da vi i de senere aar har hat baade nydyrknings- og nybygningsarbeider har vi de sidste aar kunnet skaffe vore arbeidere beskæftigelse aaret rundt. Det skal oplyses at de fleste av disse har eget smaabruk saa at de maa være hjemme en del.

I onnetidene, særlig i slaatten og skuren har vi desuten hat ekstrahjelp. De senere aar har vi som regel hat et par landbrukskandidater om sommeren, likesom de yngre teoretiske lærere ved Mære Landbruks-

skole av og til har hjulpet til med botaniske analyser og lignende. Sidste sommer hadde vi i slaatten foruten i landbruksstuderende 4 gymnasiaster.

Nedenfor følger en oversigt over personalet:

Forsøksleder:

fra stationens oprettelse i 1907 til 1. mai 1910: *O. Glærum.*

fra 1. april 1910

Fon Lende-Njaa.

Assistent:

fra 1. aug. 1914 til 1. febr. 1916

P. F. Løvø.

» 1. febr. 1916 til 1. febr. 1918

Hans Bekkevahr.

» 1. april 1918

Hans Hagerup.

Arbeidsformand:

Fra stationens oprettelse:

Anton Buan.

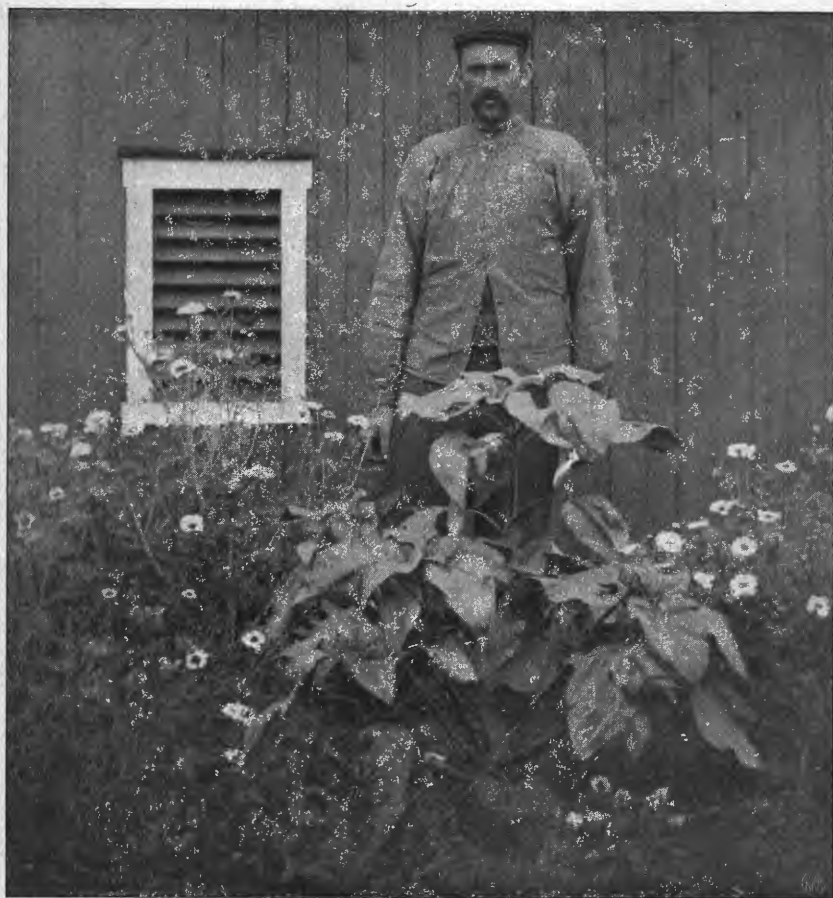

Fig. 9. **Arbeidsformand Anton Buan.**

Faste arbeidere:

Fra 1909
 » 1912
 » 1913
 » 1916
 » 1918
 » 1918

Konrad Røtte.
John Lønn
Anton Rostad.
Martin Sæpstad.
Magnus Sivertsen.
H. Johansen.

I det arbeide som er utført i det forløpne aar har baade funktionærer og arbeidere sin andel. Foruten til stationens grundlægger *O Glærum* vil jeg paa forsøksstationens vegne ved denne anledning rette en særlig tak til vore faste arbeidere. De har foruten det ordinære forsøks- og driftsarbeide dyrket op 185 maal nyland mellem onnerne og utført al kjøring og grundarbeide m. m. til nybygningerne.

Der ligger mange dagsverk tungt slit som grundlag for den nye gaard paa myra. Tak for hjælpen!

Heldigvis har ogsaa arbeiderne altid vist sig interesserte for virksomheten og fremgangen. Det har hat sin store betydning baade for forsøksstationen og for arbeiderne selv, at de har interessert sig for forsøksresultatene og glædet sig over at det grodde efter deres rydningsarbeide.

Vi har hat den glæde at vi har beholdt vore arbeidere. De fleste som har begyndt har fortsat. Arbeidsformanden *Anton Buan* har saaledes været med fra første spadestik blev gjort og er fremdeles paa sin post. *Konrad Røtte* har været med fra andet aar, og de andre som ikke har saa lang arbeidsdag hos os har ogsaa holdt trofast ut.

Slutningsbemerkninger.

DEN ovenfor skildrede utvikling fra den beskedne begyndelse i 1907 til en forholdsvis velbygget og veldyrket gaard har været lærerik og interessant. Paa grund av de rummeligere arbeidsvilkaar kan nu forskningsarbeidet drives i større omfang og med større sikkerhet. Forsøksstationen er endnu ung, saa der er grund til at haape at veksten vil fortsætte.

Av stor betydning for vort arbeide er den voksende erkjendelse av videnskapens og forskningens betydning for det praktiske liv — baade hos statsmyndighetene og hos de private.

Skjønt myrdrkningen er mindst 70 aar gammel i vort land, staar vi endnu i de fleste bygder bare ved begyndelsen til utnyttelsen av de store værdier som gjennom aarhundreder er ophopet i vore store myrstrækninger.

Kan Myrselskapets Forsøksstation bidra til at øke farten og sikkerheten ved kultivering av vore myrer, er hensigten med dens arbeide naadd.